

GAT

GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM

Eőri Teréz: Hazánk mezőgazdaságának alakulása az utóbbi fél évszázadban,
különös tekintettel a nyugati régiókra

Lentner Csaba: A magyar lízingpiac sajátosságai és fejlődésének lehetséges
irányai

Samu Mihály: A jog és a gazdaság

Czike László: Az államadósság növekedése

Rétvári László: Természeti erőforrások a (tudomány)politika hullámverésében

Herczeg János: A magyar egészségügy privatizációjának sajátosságai

Fábián Attila: A piaci liberalizáció feltételei Kelet- és Délkelet-Európában

Fonda Ferenc: A gazdaságtudomány szilánkjai

Fonda Ferenc: Értékek és mértékek

2002/1

Társadalomtudományi folyóirat

A szerkesztőbizottság tagjai: Dr. Andrásy Adél, Dr. Dézsy József,
Dr. Fecske Mihály, Dr. Gidai Erzsébet (a szerkesztőbizottság elnöke)

Megjelenik félévente

Készült a soproni Felsőoktatásért Alapítvány támogatásával

GT

A szedést Bosnyákovits Józsefné készítette,
a tördelés Takács Eszter munkája.
A nyomtatás 2002 novemberében készült.

Szerkeszti: Kormányosné Aranyi Krisztina

Felelős kiadó: Dr. Gidai Erzsébet
Kiadja a „Prognózis 2000” Alapítvány
ISSN 0865 7823

Tartalom

GAZDASÁG	5
Eőri Teréz: Hazánk mezőgazdaságának alakulása az utóbbi fél évszázadban, különös tekintettel a nyugati régiókra.....	5
Lentner Csaba: A magyar lízingpiac sajátosságai és fejlődésének lehetséges irányai	29
Samu Mihály: A jog és a gazdaság.....	43
Czike László: Az államadósság növekedése	65
TÁRSADALOM ÉS POLITIKA	81
Rétvári László: Természeti erőforrások a (tudomány)politika hullámverésében.....	81
Herczeg János: A magyar egészségügy privatizációjának sajátosságai ..	91
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS	114
Fábián Attila: A piaci liberalizáció feltételei Kelet- és Délkelet-Európában	114
RECENZÍÓ	126
Fonda Ferenc: A gazdaságtudomány szilánkjai	126
Fonda Ferenc: Értékek és mértékek.....	130

RECENZÍÓ

Fonda Ferenc

A gazdaságtudomány szilánkjai

Dr. Lentner Csaba (szerk.): *Pénzügyi szilánkok*. Tanulmánykötet. Sopron, 2001. Kiadja a Soproni Pénzügy Szakos Egyetemi Hallgatók Szakkollégiuma.

A gazdaságtudomány, ellentétben Solow amerikai közgazdász véleményével, semmivel sem bajlódik többet a maga teendőinek, jellegének meghatározásával, mint, mondjuk, a szociológia, a lélektan vagy más társadalomtudomány, sőt a legtöbb közgazdász nem a saját és tudománya illetékességi körével van elfoglalva. A többségnek nem jogosultsága, hanem tematizálandó, megoldandó problémája van, amihez a szakmai módszertani arzenálból keresi a „technikát, technológiát – a szerszámokat”. A nem annyira megmagyarázni, mint érteni akarót ritkábban fenyegeti a Leon Festinger által aposztrofált „kalapáccseffektus”, amikor is a kalapáccsal a kezében – mint a kisgyerek – mindent megkalapál: a filigrán törékenytől a folyós-nyúlós dolgokig. A magyarázási betegség közgazdasági tünetegyüttesében így előkelő helyet kapnak pl. a szociálpolitikai, gazdaságpolitikai görbentyúk, érintőik, inflexiós pontjaik, amelyek a szellemi tanácstalanság kezdetét láttatják csupán. Azaz: nagyképűek helyes nézeteit bármiről.

Az értő-megértető közgazdász hajlandó leereszkedni témája saját szerűségéhez, a dolog éppígyletéhez, ahogy a társadalomontológusok mondják. Azt azonban nehéz megítélnie, mi is a társadalmi tény, ami harag és elfogultság nélkül, a maga változékonyságában vizsgálható. Sőt, a kutatás szükségképp töredékes marad, hiszen az indukciónak szűk a kifutási tere és ideje, pláne, ha a kutató maga még egyetemi polgár, aki csak beléköstöl az önálló kutatásba.

A *Pénzügyi szilánkok* címen megjelent tanulmánykötet ürügyén fentebb elmondottak persze nem kívánnak a gazdaságtudományi tudás szociológiai elméleteként vagy tudáselméletként tündökölni, szokásos szakmai fontoskodásokon ironizálni. Minek is?

A mindannyiunk számára komoly pénzügyekben ezúttal TDK-zó egyetemi hallgatók és fiatal tanáraik ragadtak tollat. Az eredmény egy olvasmányos egyetemi segédkönyv, amely azonban a szűkebb szakma körén túl is érdeklődésre tarthat számot, hiszen zsargonszegény.

A több mint 500 oldalas kötet a pénzügyek minden jelentős problémakörével foglalkozik, néha többféle megközelítésben, mellőzve az öncélú bíbelődéseket, amelyek gondolatkísérletnek álcázzák magukat a lehető legrosszabb helyeken és alkalmakkor.

A kötet szerkesztője, Lentner Csaba, aki a Nyugat-magyarországi Egyetem Pénzügytan-Számvitel-Statisztika Intézetének igazgatója, a kötet első fejezetében közel félszáz oldalon elemzi, hogy melyek a pénzügyi kihívások a jelen ezredforduló Magyarországon, különös tekintettel a hallgatók, tanárok, kutatók ezzel kapcsolatos feladataira (az adekvát) teoretikus válaszok vonatkozásában. A szerző, aki a tudományos műhelymunka irányítója egyben, ismert gazdaságpolitikus, akinek éppen úgy nem csak helyi jelentősége van, mint pl. Bod Péter Ákosnak, Lajtner Tamásnak, Nagy Pongrácnak, Mellár Tamásnak vagy Plenter Jánosnak. Ezt hallgatói is tudják, konzulensi igénybevételének mértékén túlmenően a tanulmánykötet második részében „szilánkokként” bemutatott TDK-dolgozatok kifejtésmódja igazolja ezt. Nem a modorát, a szempontjait veszik át tanítványai, hanem a körültekintést, alaposságát, igazmondási kényszerét, a langyosság, az egyfelől-másfelől iránti utálatát. Ettől még persze megteremtődött az egyes tanulmányokban a kritikai hangvétel és a pozitív kifejtés egyensúlya. Ez pozitív közgazdaságtan, noha nem comte-i, friedmani (többnyire sumák-sunyi) értelemben. Sok szó esik a piacról, de nem tévednek a Soros György által fallibilisnek (=csalókának) nevezett piaci fundamentalizmusba, hiszen az írásait itt publikálók már legalább annyira tudják, mint a dekonstruktor Marx-kritikus Derrida, hogy a Fuku-

yama-féle demokráciamitológia szintén fallibilis, azaz csalóka. Ez pedig pénzügyi elemzések során is különös óvatosságra int, gazdaságfilozófiai exkurzusok nélkül is...

A II. rész szilánkjai szemelvény mivoltuk miatt „szilánkok”. A szerzők nem csupán a nappali tagozatos hallgatóság köréből rekrutálódtak, ami igen figyelemreméltó, még akkor is, ha a levelezők munkái a gyakorlat élettényeit világítják át az egyetemen tanultakkal, ezek adják immár szakmai gondolkodásuk vonatkoztatási kereteit.

Ami a témákat illeti: finanszírozási kérdésekkel foglalkozik Böhm Mária, Holló Zoltán, Huszár Lilla, Peresztegi Tamás, Szabó Péter, Vajk Mónika tanulmánya. Ezenközben persze államháztartástani, tőkepiaci és banküzemtani kérdésekkel is szembesülnek, illetőleg szembesítenek bennünket, olvasókat. Igen dicsérendő és jövőnk szempontjából reményt kelthető az uniós témák iránti hallgatói előszeretet. Ahogyan Samuelson mondaná: ez igen jól megítélhető „kinyilvánított preferencia”. Csakhogy itt nem manipulált fogyasztásról, hanem gondolkodó, megismerni, végére járni akarásról van szó. Az Európai Unió pénzügyeivel igyekezett tisztába jönni Erdős László, Löftler Norbert, Simon László és Szóka Károly. Makrogazdaságtani áttekintést Farkas Rita, Károly Anita, Kiss Krisztina, Máté Milán adott, Pálffy Zoltán megvizsgálta, hogy miként értékeljék a hazai közéletben az akkori minimálbér-emelést. Jelen sorok írójával ellentétben Pálffy higgadt tudott maradni szakmánk több méltatlan korifeusával szemben, elvégre (Freudként) nem a hisztériáról kellett értekeznie.

A tőzsde mint a piacok piaca Horváth Zoltán Barna, Horváth Zoltán, Tihanyi Diána és Vass Viktor fogalmi kultúrájával adatott elő, mind a TDK-konferenciákon, mind pedig a kiadott tanulmánykötet II. fejezetében. Három esettanulmányt érdemes megemlíteni: Baják Veronika, Bognárné Molnár Csilla és Polgárné Hoschek Mónika tanulmányait, amelyek mindenben megfelelnek – még zanzásított formájukban is – a case study-k módszertani követelményeinek.

A *Pénzügyi szilánkok* III. fejezetében, amely a soproni egyetem Pénzügytan-Számvitel-Statistika Intézete fiatal tanárainak dolgozatait tartal-

mazza, a kötet technikai szerkesztésében a munka zömét vállaló Salamon Hargita franchise-tanulmánya olvasható Ambrusné Benedek Judit, Gyulai Gábor, Tóthné Szabó Erzsébet és Vágyi Ferenc Róbert traktátusai mellett. Számviteli, árfolyampolitikai, hitelezési és operációkutató kérdésekre keresnek és találnak válaszokat, többféle, ezúttal talán kevésbé didaktikus, felszabadult elokvenciával. A fiatal kutatóknak, oktatóknak, miként a kötet szerkesztőjének, ugyancsak félszáz oldal jutott, ők is csak a töredékét villanhatták fel választott témával kapcsolatos reflexióiknak: a szakirodalmi interpretáció minimalizálása azonban nem vált mondanójuk hátrányára.

A kötethez Boros Imre írt méltató előszót. A Phare-ügyekért felelős ex-miniszter judíciuma előszóíróként is kitűnő: a soproni egyetem ifjú pénzügyesei valóban szép szakmai-emberi reményekre jogosítanak. Hogy név szerint kik ők, akik talán nem szerepeltek a kötet szerzői között, a kari évkönyv funkcióját is betöltő kötet a mellékleti részében elmondja, mint ahogyan összegzi a kar és az intézet tudományos műhelymunkájának főbb tanulságait, és röviden megismerteti az intézet munkatársaival.

A kötet a mellékletekkel teljes, kiadása óta őrzi frissességét gyorsan változó világunkban. A beinduló doktori iskola nagy távlatokat nyit az azóta már diplomázott és itt szerzőként szereplő hallgatók előtt. Lehetséges, hogy születnek Sopronban is „doktori mestermunkák”, mint pl. Pécssett, és országos szakkiadó érdemesíti ezeket kiadásra. „Szilánkok”-ra azonban szükség lesz, hogy tükrözzék a mindig töredékes, de nélkülözhetetlen tudásunkat pénzügyeinkről és más közügyeinkről, hogy ezeknek valóban gazdái lehessünk.